

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра «Політологія та право»

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

З А Т В Е Р Д Ж У Ю»
Декан ФЕУ
Владислав КОРОЛЬКОВ
« 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 03 Політико-правова система України

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) «Регіональне управління»
(назва освітньої програми (спеціалізації))

факультет економіки та управління
(найменування факультету)

мова навчання державна

2022 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Політико-правова система України»
для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та
адміністрування», освітньої програми «Регіональне управління»

«30» 08 2022 року - 23 с.

Розробник: Кириченко Віктор Миколайович, завідувач кафедри «Політологія та право»,
кандидат історичних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Політологія та право»

Протокол від «30» 08 2022 року № 1

Завідувач кафедри «Політологія та право» (Віктор КИРИЧЕНКО)

«30» 08 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки та управління

Протокол від «21» 09 2022 року № 38

«21» 09 2022 року Голова (Владислав КОРОЛЬКОВ)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми*
«Регіональне управління»

«21» 09 2022 року Керівник групи (Петро ГУДЗЬ)

*Якщо дисципліна викладається невипусковою кафедрою

2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»	Статус дисципліни: нормативна	
Модулів - 1	Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», освітня програма (спеціалізація) «Регіональне управління»	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 2		1	1
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1	1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи студента - 4	Освітній ступень: бакалавр	30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		46 год.	82 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 33,3% до 66,7%

для заочної форми навчання - 5,6% до 94,4%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни

Надання здобувачам вищої освіти цілісної та логічно-послідовної системи наукових знань у сфері прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, про національну політико-правову систему та її основні інститути, розкриття найважливіших теоретичних положень про сутність і зміст політико-правових явищ і суспільних процесів, що відбуваються в Україні та сучасних підходів щодо їх вирішення, а також формування у них високого рівня політичної і правової свідомості та культури, активної громадянської позиції, дотримання стандартів у сфері прав людини.

Завдання навчальної дисципліни

- розвинення творчого мислення здобувачів вищої освіти, оволодіння ними систематизованими науковими знаннями про політико-правові явища та суспільні процеси в Україні;
- вміння самостійно аналізувати суспільно-політичні події в Україні;
- орієнтуватися у складному розмаїтті сучасного політичного життя держави та застосовувати набуті знання у професійній діяльності та повсякденному житті;
- виховання у них високого рівня політичної та правової свідомості, поважного ставлення до Конституції та законів України, а також відповідальності за результати своєї професійної діяльності;
- формування високого рівня політичної і правової культури, активної громадянської позиції, дотримання прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність працювати в команді.

ЗК7. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 2 Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.

СК3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

СК 7 Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності

СК9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.

СК10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

СК11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН 4 Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Теорія та основні інститути політико-правової системи України

Тема 1. Теорія політичних і правових систем

Поняття «система». Поняття та сутність політичної системи. Структура політичної системи. Інституціональна підсистема. Нормативна (регулятивна) підсистема. Комунікативна підсистема. Духовно-ідеологічна підсистема. Поняття політичної свідомості та політичної культури.

Поняття «правова система». Взаємодія правової та політичної систем. Основні ознаки правової системи. Структура правової системи.

Функції політичної системи. Функції права. Поняття «функції права». Класифікація функцій права. Загально-соціальні функції права. Спеціально-юридичні функції права. Розвиток типології політичних систем. Типи політичних систем: англо-американський, континентально-європейський, до-індустріальний, тоталітарний. Типи правових систем: романо-германський, англо-американський, змішаний, релігійний, традиційний, соціалістичний.

Становлення політико-правової системи сучасної України. Шляхи вдосконалення політико-правової системи України.

Тема 2 Держава як основний інститут політико-правової системи України

Основні теорії походження держави. Теологічна (релігійна) теорія. Патріархальна теорія. Договірна (природно-правова) теорія. Теорія насильства. Органічна теорія. Психологічна теорія. Матеріалістична (класова, марксистська) теорія.

Поняття «держави». Основні ознаки держави (територія, населення, наявність публічної влади, суверенітет). Поняття «функції держави». Види

внутрішніх і зовнішніх функцій Української держави. Форми здійснення функцій держави (правові, організаційні). Методи здійснення функцій держави (переконання, заохочення, примус).

Гене́за теорії правової держави. Поняття «правова держава». Специфічні ознаки правової держави. Принципи правової держави.

Поняття «державна влада». Ознаки державної влади. Поняття та види органів державної влади. Принципи поділу державної влади в Україні.

Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. Основні функції та повноваження Верховної Ради України. Законодавча функція як найважливіша функція Верховної Ради України. Законодавчий процес та його стадії.

Поняття «глава держави». Конституційно-правовий статус глави держави. Повноваження Президента України у сфері державного суверенітету України; у сфері зовнішньої політики; у сфері внутрішньої політики; у сфері формування складу органів державної влади.

Поняття «виконавча влада». Функції виконавчої влади в Україні. Суб'єкти виконавчої влади в Україні: Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації.

Поняття «судової влади» та «правосуддя». Система судової влади України: Конституційний Суд і суди загальної юрисдикції. Конституційно-правовий статус Конституційного Суду України. Основні засади судочинства. Конституційно-правовий статус суддів.

Тема 3 Місцеве самоврядування як елемент політико-правової системи України

Поняття «місцеве самоврядування». Загальні принципи місцевого самоврядування: народовладдя; законність; гласність; колегіальність; поєднання місцевих і державних інтересів; виборність; правова, організаційна та матеріально-фінансова самостійність; підзвітність та відповідальність перед територіальними громадами, їх органів і посадових осіб; державна підтримка та гарантії місцевого самоврядування; судовий захист прав місцевого самоврядування.

Система місцевого самоврядування в Україні. Поняття «територіальна громада». Основні форми безпосереднього волевиявлення територіальних громад. Статус сільських, селищних, міських рад та їх організаційно-правові форми роботи (сесія, постійні комісії). Органи самоорганізації населення.

Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування. Комунальна власність. Дотація. Субвенція. Місцевий бюджет.

Суспільний статус місцевого самоврядування в Україні та його гарантії (організаційні, фінансово-економічні, правові).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Структура громадянського суспільства

Тема 4 Громадянське суспільство як основа політико-правової системи України

Історична еволюція концепцій громадянського суспільства. Поняття «суспільство».

Поняття «громадянське суспільство». Принципи громадянського суспільства. Структура громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства.

Взаємовідносини між громадянським суспільством і державою. Громадянське суспільство в Україні.

Тема 5 Політичні партії та громадські організації як елемент політико-правової системи України

Історична еволюція виникнення, формування і функціонування політичних партій. Основні етапи становлення політичних партій в Україні. Поняття «політична партія». Функції політичних партій (представницька, політична, розробка та здійснення політичного курсу, ідеологічна, інтеграційна, рекрутування, комунікативна).

Критерії класифікацій політичних партій: кадрові і масові; робітничі, буржуазні і селянські; революційні, реформістські, консервативні і реакційні; правлячі і опозиційні; ліві, праві і центристські; легальні і нелегальні.

Поняття «громадська організація». Критерії відмінностей між громадськими організаціями і політичними партіями. Основні принципи діяльності громадських організацій. Правовий статус громадських організацій. Порядок створення громадських організацій. Функції громадських організацій (опозиційна, захисна, виховна, кадрова, політична).

Класифікація громадських організацій (за соціальною підставою утворення; за професійною спрямованістю; за сферами діяльності; за складом).

Тема 6 Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні

Загальна характеристика прав людини. Міжнародно-правові акти про права людини. Загально правові принципи прав людини (гуманізм; рівність; відповідність прав людини міжнародним стандартам; єдність прав та обов'язків людини). Поняття «права людини».

Класифікація прав людини. Закріплення прав людини в розділі II Конституції України.

Громадянські права і свободи людини і громадянина в Україні. Загальні та спеціальні ознаки громадянських прав людини. Закріплення громадянських прав і свобод людини в Конституції України (ст.ст. 23, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 55, 56, 57, 59, 63).

Політичні права і свободи людини і громадянина в Україні. Закріплення політичних прав і свобод в Конституції України (ст.ст. 36, 38, 39, 40).

Економічні права і свободи людини і громадянина в Україні. Загальні та спеціальні ознаки економічних прав людини. Закріплення економічних прав і свобод людини в Конституції України (ст.ст. 41, 42).

Соціальні права і свободи людини і громадянина в Україні. Підходи щодо визначення соціальних прав людини. Закріплення соціальних прав і свобод людини в Конституції України (ст.ст. 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49).

Культурні права і свободи людини і громадянина в Україні. Закріплення культурних прав і свобод в Конституції України (ст.ст. 53, 54).

Соціальні права і свободи людини і громадянина в Україні. Підходи щодо визначення соціальних прав людини. Закріплення соціальних прав і свобод людини в Конституції України (ст.ст. 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49).

Культурні права і свободи людини і громадянина в Україні. Закріплення культурних прав і свобод в Конституції України (ст.ст. 53, 54).

Обов'язки людини і громадянина в Україні. Поняття «конституційні обов'язки людини і громадянина». Співвідношення та єдність конституційних прав і

конституційних обов'язків. Закріплення обов'язків людини і громадянина в Конституції України (ст.ст. 13, 23, 35, 41, 51, 53, 65, 66, 67, 68).

4 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекцій	практ.	лаб	індивід	с.р.		лекцій	практ.	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теорія та основні інститути політико-правової системи України												
Тема 1. Теорія політичних і правових систем.	13	5	2	-	-	6	12	2	-	-	-	10
Тема 2. Держава як основний інститут політико-правової системи України.	18	5	3	-	-	10	17	2	-	-	-	15
Тема 3. Місцеве самоврядування як елемент політико-правової системи України.	12	4	2	-	-	6	15	-	-	-	-	15
Разом за змістовим модулем 1	43	14	7	-	-	22	44	4	-	-	-	40
Змістовий модуль 2. Структура громадянського суспільства												
Тема 4. Громадянське суспільство як основа політико-правової системи України.	13	5	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Тема 5. Політичні партії та громадські організації як елемент політико-правової системи України.	13	5	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Тема 6. Конституційні права, свободи та обов'язки людини	21	6	3	-	-	12	22	2	2	-	-	18

і громадянина України.												
Разом за змістовим модулем 2	47	16	7	-	-	24	46	2	2	-	-	42
Усього годин	90	30	14	-	-	46	90	6	2	-	-	82

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Становлення політико-правової системи сучасної України	2
2	Конституційний поділ державної влади в Україні	3
3	Система місцевого самоврядування в Україні	2
4	Ознаки та типи громадянського суспільства	2
5	Місце та роль політичних партій та громадських організацій в суспільному житті	2
6	Закріплення прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Конституції України	3
	Разом	14

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	
2		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теорія політичних і правових систем	6
2	Тема 2. Держава як основний інститут політико- правової системи України	10
3	Тема 3. Місцеве самоврядування як елемент політико- правової системи України	6

4	Тема 4. Громадянське суспільство	6
5	Тема 5. Політичні партії та громадські організації як елемент політико-правової системи України	6
6	Тема 6. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні	12
	Разом	46

9. Індивідуальні завдання

З метою врахування індивідуальних відмінностей здобувачів вищої освіти та розкриття їх творчих здібностей передбачені такі форми індивідуальної роботи:

I. Проведення консультацій з окремими здобувачами вищої освіти;

II. Підготовка здобувачами вищої освіти наукових робіт для участі в конкурсі, а також наукових доповідей для участі в роботі кафедральної секції «Тижня науки»;

III. Підготовка рефератів за наступною тематикою:

1. Поняття та сутність політичної системи.
2. Розвиток теорії політичної системи Д. Істоном, Г. Алмондом і К. Дейчем.
3. Модель політичної системи Д. Істона.
4. Структура політичної системи.
5. Поняття та сутність політичної свідомості.
6. Поняття та сутність політичної культури.
7. Поняття та ознаки правової системи.
8. Підсистеми правової системи.
9. Взаємодія політичної і правової систем.
10. Функції політичної системи.
11. Функції правової системи.
12. Типи політичної системи.
13. Типи правової системи.
14. Політико-правова система сучасної України.
15. Основні теорії виникнення держави.
16. Поняття та основні ознаки держави.
17. Функції держави та форми їх здійснення.
18. Внутрішні та зовнішні функції Української держави.
19. Поняття та специфічні ознаки правової держави.
20. Сутність та принципи правової держави.
21. Співвідношення правової держави і громадянського суспільства.
22. Еволюція розвитку теорії правової держави.
23. Поняття та види органів державної влади.
24. Конституційний поділ державної влади в Україні.
25. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.
26. Конституційно-правовий статус народних депутатів України.
27. Основні функції та повноваження Верховної Ради України.
28. Поняття, ознаки та види законів.
29. Законодавчий процес та його стадії.
30. Конституційно-правовий статус глави Української держави.
31. Повноваження Президента України.
32. Дострокове припинення повноважень Президента України.

33. Місце і роль Президента України в системі «стримувань та противаг».
34. Поняття та функції виконавчої влади.
35. Суб'єкти виконавчої влади в Україні.
36. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій.
37. Співвідношення понять «судова влада», «система судоустрою» та «правосуддя».
38. Система судоустрою України.
39. Конституційно-правовий статус Конституційного Суду України.
40. Повноваження Конституційного Суду України.
41. Система судів загальної юрисдикції в Україні.
42. Основні засади судочинства в Україні.
43. Конституційно-правовий статус професійних суддів в Україні.
44. Суди присяжних як складова судочинства України.
45. Поняття місцевого самоврядування в Україні.
46. Місце місцевого самоврядування в політико-правовій системі України.
47. Принципи організації місцевого самоврядування.
48. Система місцевого самоврядування в Україні.
49. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування.
50. Основні форми волевиявлення територіальних громад.
51. Відкликання депутатів місцевих рад.
52. Конституційно-правовий статус сільських, селищних і міських рад.
53. Конституційно-правовий статус і повноваження сільського, селищного і міського голови.
54. Форми реалізації функцій і повноважень органів місцевого самоврядування.
55. Взаємозв'язок органів місцевого самоврядування і органів державної влади.
56. Правова природа обласних і районних рад.
57. Органи самоорганізації населення.
58. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування.
59. Формування бюджетів місцевого самоврядування.
60. Фінансова допомога місцевому самоврядуванню.
61. Ознаки місцевого самоврядування як державного інституту та суспільного

інституту.

63. Гарантії самостійності місцевого самоврядування.
64. Відповідність системи місцевого самоврядування України Європейській хартії місцевого самоврядування.
65. Сутність та поняття «громадянське суспільство».
66. Історичні передумови виникнення громадянського суспільства.
67. Розвиток ідеї та концепцій громадянського суспільства мислителями Середньовіччя та Нового часу.
68. Ідейно-теоретичне обґрунтування громадянського суспільства спадщині Т. Гоббса і Дж. Локка.
69. Ідейно-теоретичне обґрунтування громадянського суспільства спадщині Ш.Г.П. Монтеск'є, Ж.Ж. Руссо.
70. Ідейно-теоретичне обґрунтування Г. Токвіля громадянського суспільства спадщині
62. Право комунальної власності органів місцевого самоврядування.

71. Основні ідеї та принципи громадянського суспільства.
72. Основні інститути громадянського суспільства.
73. Функції громадянського суспільства.
74. Роль конституційного законодавства України у формуванні громадянського суспільства.
75. Взаємовідносини між громадянським суспільством і державою.
76. Громадянське суспільство як середовище формування прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.
77. Громадянське суспільство в Європейських державах і в Україні: порівняльно-політологічний аналіз.
78. Постмайданове громадянське суспільство в Україні.
79. Громадянське суспільство і правова держава.
80. Основні причини утворення політичних партій.
81. Сутність і функції політичних партій.
82. Види політичних партій.
83. «Ліві» та «праві» політичні партії в Україні.
84. Соціальна база політичних партій в Україні.
85. Генеза політичних партій.
86. Етапи інституціоналізації політичних партій в Україні.
87. Класифікація політичних партій.
88. Основні причини утворення громадських організацій.
89. Відмінність політичної партії від громадської організації?
90. Сутність і функції громадських організацій.
91. Роль громадських організацій в політико-правовій системі України.
92. Соціальна база громадських організацій в Україні.
93. Види громадських організацій.
94. Професійні спілки як специфічна форма громадської організації.
95. Закріплення прав людини в міжнародно-правових актах.
96. Класифікація прав людини.
97. Загальноправові принципи прав людини.
98. Роль Конституції України в забезпеченні прав і свобод людини і громадянина.
99. Загальна декларація прав людини як основне джерело міжнародного права захисту прав людини
100. Право на життя як невід'ємне право кожної людини.
101. Право кожної людини на свободу та особисту недоторканість.
102. Право кожної людини на свободу вибору місця проживання.
103. Право кожної людини на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.
104. Право кожної людини на свободу світогляду і віросповідання.
105. Право кожної людини на судовий захист.
106. Право кожної людини знати свої права і обов'язки.
107. Право кожної людини на професійну правничу допомогу.
108. Право громадян України на свободу об'єднання у політичні партії.
109. Право кожної людини на свободу об'єднання у громадські організації.
110. Право громадян України брати участь в управлінні державними справами.
111. Форми вираження громадянами України своїх поглядів і відстоювання своїх політичних переконань.

112. Співвідношення приватної власності та інтересів суспільства і держави.
113. Право кожної людини на підприємницьку діяльність.
114. Право кожної людини на працю.
115. Право громадян України на соціальний захист.
116. Право кожної людини на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї.
117. Право кожної людини на охорону здоров'я.
118. Право кожної людини на освіту.
118. Закріплення свободи творчої діяльності в Конституції України. 119.Обов'язки як елемент конституційно-правового статусу людини і громадянина.
120. Співвідношення прав людини і обов'язків людини і громадянина.
121. Конституційний обов'язок людини перед суспільством і перед державою.
122. Обов'язок громадян України захищати Вітчизну.
123. Обов'язок кожної людини сплачувати податки.

9. Методи навчання

У процесі модульного навчання для засвоєння змісту конкретної теми змістового модуля застосовуються методи (тобто система способів, прийомів, засобів, послідовних дій викладача і здобувачів вищої освіти на заняттях), які спрямовані на пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти із засвоєння навчального матеріалу, а саме:

1. Інформаційний метод навчання, який передбачає усне викладення навчального матеріалу на лекційних заняттях з метою передачі готової інформації на надання установки здобувачам вищої освіти до самостійної роботи;

2. Репродуктивний метод навчання, який передбачає відтворення знань здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях (розповідь за визначеною темою, відповідь на питання, наведення прикладів тощо) з метою формування вмінь і навичок діяльності здобувачів вищої освіти у типових ситуаціях;

3. Пошукові (евристичні, проблемні, дослідницькі) методи навчання, які передбачають формування і розвиток умінь і навичок конкретної продуктивної діяльності здобувачів вищої освіти у нетипових, непередбачених ситуаціях;

4. Метод самостійного навчання, який передбачає послідовні дії здобувача вищої освіти для міцного засвоєння навчального матеріалу з курсу «Політико-правова система України». Після ознайомлення зі структурою модуля, здобувачі вищої освіти переходять до вивчення змісту модуля та його елементів, звертаючись при цьому до методичних вказівок і рекомендацій викладача. З метою перевірки якості засвоєного кожного елементу модуля самостійне вивчення здобувачів вищої освіти закінчується усним опитуванням на семінарському занятті та захист рефератів.

Розподіл балів за видами аудиторної і самостійної роботи здобувачів вищої освіти для здійснення діагностики навчання:

Вид роботи	Кількість балів	Загальна кількість балів
Активна робота під час лекційних занять, яка підтверджує роботу здобувачів вищої освіти щодо	5	10

опрацювання ним матеріалу лекцій, що були раніше та питань з тем, які не висвітлюються безпосередньо на лекціях та винесені на самостійне вивчення.		
Активна робота під час семінарських занять стосовно відповідей під час опитування і розв'язання завдань.	5	10
Рішення задач, які виносяться для самостійного опрацювання матеріалу щодо проблемних питань з тем дисципліни.	5	15
Підготовка додаткового матеріалу у вигляді стислої доповіді-реферату з проблемних питань дисципліни для обговорення під час аудиторних занять.	5	5
Тестування (30 тестів)	2	60
Разом	-	100

10. Очікуванні результати навчання з дисципліни

Здобувач вищої освіти повинен знати найважливіші теоретичні положення про сутність і особливості політико-правових явищ і суспільних процесів, що відбуваються в Україні, вміти орієнтуватися у складному розмаїтті сучасного політичного життя та самостійно аналізувати суспільно-політичні події в Україні, тлумачити положення норм чинного законодавства України та правильно їх застосовувати у професійній діяльності.

11. Засоби оцінювання

У процесі вивчення навчального матеріалу дисципліни «Політико-правова система України» використовуються наступні засоби оцінювання:

1. Поточний - здійснюється під час проведення семінарських занять з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти на етапі первинного засвоєння навчального матеріалу, який охоплюється темою лекційного та семінарського заняття, умінь самостійно опрацьовувати навчально-методичну літературу, здатність осмислити зміст вивчаємої теми, умінь публічно чи письмово подати певний матеріал, а також завдань самостійної роботи.

2. Рубіжний - здійснюється у формі письмової модульної контрольної роботи, яка охоплює навчальний матеріал викладених тем. Кожному здобувачу вищої освіти видається індивідуальний варіант контрольних завдань, що складається з трьох частин:

- перша частина - здобувач вищої освіти має дати чітке визначення політико-правовим поняттям і термінам;

- друга частина - здобувач вищої освіти має дати ґрунтовну відповідь щодо особливостей елементів політико-правових понять і термінів (ознаки, функції, форми, види, структура тощо);

- третя частина - здобувач вищої має оцінити юридичний факт і обрати правильний варіант відповіді на питання.

Під час рубіжного контролю також враховуються виступи здобувача вищої освіти на семінарських заняттях і результати його науково-дослідної та самостійної

роботи.

Рубіжний контроль проводиться на останній парі змістового модуля, протягом двох академічних годин. До рубіжного контролю допускаються всі здобувачі вищої освіти. Якщо здобувач вищої освіти не з'явився для проведення рубіжного контролю або не здав модульної контрольної роботи, йому виставляється нуль балів.

3. Підсумковий - здійснюється у формі складання заліку з метою оцінювання рівня знань здобувача вищої освіти. Здобувач вищої освіти допускається до складання заліку за умов виконання всіх самостійних завдань, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

В основі рейтингової системи використана 100-бальна шкала оцінювання. Це максимальна сума балів за всі види робіт, що виконані здобувачем вищої освіти з навчальної дисципліни протягом семестру (виступи на семінарських заняттях; виконання індивідуальних завдань; підготовка рефератів, тез доповідей; виконання самостійної роботи тощо).

12. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється за кожним рубіжним контролем (РК-1, РК-2) під час контрольних тижнів за підсумками основних модулів. Кожен основний модуль оцінюється за 100- бальною шкалою. Підсумкова оцінка з дисципліни складається як середня між величинами РК-1 і РК-2.

Під час контролю враховуючи наступні види робіт: аудиторна під час лекційних і семінарських занять, самостійна у вигляді опрацювання питань з тем, які не висвітлюються безпосередньо на лекціях і винесені на самостійне вивчення, результати тестування під час поточного та підсумкового контролю.

Підсумковий контроль визначається як середня двох контролів за перший та другий змістовні модулі.

Академічна доброчесність: здобувач вищої освіти на підставі етичних принципів і визначених Законом України «Про вищу освіту» правил та з метою забезпечення довіри до результатів навчання повинен виконувати письмові модульні контрольні роботи самостійно, при цьому не допускається залучення при розв'язанні індивідуальних занять інших осіб. У разі виявлення ознак плагіату зазначена робота не зараховується і навчальна дисципліна не вважається зарахованою.

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
25	50	25	25	25	50	

T1, T2 ... T6 - теми змістових модулів.

Шкала оцінювання

Шкала оцінювання

Сума балів за всі	Оцінка за національною шкалою

види навчальної діяльності	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
60 – 100	60 – 100	зараховано
1-59	незадовільно	не зараховано

14. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Політико-правова система України» включає: опорні конспекти лекцій викладача; підручники і навчальні посібники; термінологічні словники; нормативно-правові акти; навчально-методичний комплекс для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання, який складається з робочої програми навчальної дисципліни «Політико-правова система України», методичних рекомендацій щодо підготовки здобувачів вищої освіти до семінарських занять та написання рефератів; методичних рекомендацій щодо організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти та підготовки до підсумкового контролю (заліку); переліку питань що виносяться на залік; списку рекомендованої літератури.

1. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Політико-правова система України: підручник / за загл. ред. В. М. Кириченка. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 304 с.
2. Політико-правова система України: курс лекцій: навч. посіб. / за загл. ред. В. М. Кириченка. Запоріжжя: ЗНТУ, 2016. 170 с.
3. Кириченко В.М., Соколенко Ю.М. Словник основних політико-правових термінів: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНТУ, 2019. 62 с.
4. Кириченко Ю.В. Актуальні проблеми конституційно-правового регулювання прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні в контексті європейського досвіду: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 540 с.
5. Кириченко В. М., Давлетова Г.В. Політико-правова система України: навчально-методичний комплекс для студентів заочної форми навчання всіх спеціальностей. Запоріжжя: Національний університет «Запорізька політехніка», 2019. 40 с.
6. Конспект лекцій викладача.

15.Робоча програма з навчальної дисципліни «Політико-правова система України.

16.Рекомендована література

Базова

1. Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна: навч. посіб. Київ: Асоціація молодих українських політологів і політиків, 2000. 200 с.
2. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політико-правові системи світу: навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 668 с.
3. Горбач О. Н., Демшичак Р. Б. Політологія: навч. посіб. Львів, 2013. 260 с.
4. Горлач М. І., Кремень В. Г. Політологія: наука про політику: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 840 с.
5. Дмитренко М. А. Політична система України: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції: Київ, 2008. 342 с.
6. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 594 с.

7. Кириченко В. М. Правознавство: курс лекцій. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 240 с.
8. Кириченко В. М. Правознавство: модульний курс: курс лекцій. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 328 с.
9. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 218 с.
10. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В. Збірник законів України до курсу «Правознавство»: навч. посіб. у 2-х томах. Запоріжжя: ЗНТУ, 2013. Т.1. 344 с.; Т.2. 244 с.
11. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Політико-правова система України: підручник / за загл. ред. В. М. Кириченка. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 304 с.
12. Кириченко В.М., Соколенко Ю.М. Словник основних політико-правових термінів: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНТУ, 2019. 62 с.
13. Кириченко В. М., Куракін О. М. Теорія держави і права: модульний курс: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 264 с.
14. Кириченко В. М., Куракін О. М. Порівняльне конституційне право: модульний курс: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 256 с.
15. Кириченко Ю.В. Актуальні проблеми конституційно-правового регулювання прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні в контексті європейського досвіду: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 540 с.
16. Кормич Л. І., Шелей Д. Є. Громадські об'єднання та політичні партії України. Київ: АВРІО, 2004. 262 с.
17. Кутуєв П. В. Ключові проблеми політичної соціології: підручник. Київ: Центр Вільної преси, 2001. 236 с.
18. Погорілий Д. Є. Політологія: кредитно-модульний курс: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 432 с.
19. Політико-правова система України: курс лекцій: навч. посіб. /за загл. ред. В.М. Кириченка. Запоріжжя: ЗНТУ, 2016. 204 с.
20. Політико-правові інститути сучасності: структура, функції, ефективність / за заг. ред. М. І. Панова, Л. М. Герасіної. Київ: Ін Юре, 2005. 320 с.
21. Політична система і громадянське суспільство: європейські та українські реалії: /за заг. ред. А. І. Кудряченка. Київ, 2007. 314 с.
22. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку: навч. посіб. /за ред. Ф.М. Рудича. Київ: Парламентське вид-во, 2002. 327 с.
23. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу: /за заг. ред. В. С. Бакірова, М. І. Сазонова. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. 576 с.
24. Рудич Ф. М., Балабан Р. В., Ганжуров Ю. С. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні: навч. посіб. Київ: Либідь, 2008. 440 с.
25. Шляхтун П. П. Конституційне право України: підручник. Київ: «Освіта України», КНТ, 2008. 592 с.
26. Шляхтун П. П. Новітня політологія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 592 с.

27. Батанов О.В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: Юридична думка, 2010.
28. Берченко Г. В. Громадянське суспільство в Україні: конституційні аспекти: монографія. Харків: Юрайт, 2014. 208 с.
29. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. Г. Шемшученка. Київ: ТОВ "Вид-во "Юридична думка", 2007. 992 с.
30. Кириченко С. О. Шляхи формування громадянського суспільства і правової держави. Київ: Логос. 1999. 84 с.
31. Некряч А. І. Місцеве самоврядування в Україні: етапи становлення та перспективи: монографія. Київ: Генеза, 2002. 369 с.
32. Політична система: сучасні проблеми розвитку громадянського суспільства і держави: у 2 т. /за ред. О. В. Скрипнюка. Київ: Логос, 2010. Т.1. 628 с. Т. 2. 692 с.
33. Політологічний енциклопедичний словник /за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-е вид., доп.і перероб. Київ: Генеза, 2004. 736 с.
34. Примуш М. В. Політичні партії: історія та теорія: навч. посіб. Київ: "Видавничий дім "Професіонал", 2008. 416 с.
35. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем Західної Європи: інституційний вимір. Львів: Тріада плюс, 2004. 392 с.
36. Скрипнюк О. В. Теоретико-методологічні засади формування та розвитку громадянського суспільства і правової держави в Україні. Київ, 1995.
37. Сравнительная политика. Основные политические системы современного мира /под. общ. ред. В. С. Бакирова, Н. И. Сазонова. Харьков: ХНУ им. В. Н. Каразина, 2005. 592 с.
38. Тимченко С. М. Громадянське суспільство і правова держава в Україні. Запоріжжя: Юридичний інститут МВС України, 2002. 193 с.
39. Фрицький О. Ф. Конституційне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2002. 536 с.
40. Шведа Ю. Партії та партійна система України: навч. посіб. Львів: ЦПД, 2001. 131 с.

Нормативно-правові акти

41. Конституція України від 28 червня 1996 р. / *Відомості Верховної Ради України*. Київ. 1996. № 30. Ст.141.
42. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16 жовтня 1996 р. № 422/96-ВР / *Відомості Верховної Ради України*. Київ.1996. № 49. Ст.272.
43. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97 / *Відомості Верховної Ради України*. Київ. 1997. № 24. Ст.170.
44. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 58(>XIV / *Відомості Верховної Ради України*. Київ. 1999. № 20-21. Ст.190.
45. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2365-III / *Відомості Верховної Ради України*. Київ. 2001. № 23. Ст.118.
46. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 № 4572- VI / *Відомості Верховної Ради України*. Київ, 2013. № 1. ст. 1.
47. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-УП / *Відомості Верховної Ради України*. Київ, 2014. № 13. ст. 222.
48. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада

1992 р. № 2790-ХІІ / *Відомості Верховної Ради України*. Київ, 1993. № 3. ст. 17.

49. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2625-ІІІ / *Відомості Верховної Ради України*. Київ, 2001. № 48. ст. 254.

50. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-УІІІ / *Відомості Верховної Ради України*. Київ, 2016. № 31. ст. 545.

51. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 року № 1045-ХІУ / *Відомості Верховної Ради України*. Київ, 1999. № 45. ст. 397.

52. Про професійних творчих працівників та творчі спілки: Закон України від 7 жовтня 1997 р. № 554/97-ВР / *Відомості Верховної Ради України*. Київ, 1997. № 52. ст. 312.

53. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2 червня 2016 р. № 1401-УІІІ / *Відомості Верховної Ради України*. Київ, 2016. № 28. ст. 532.

17. Інформаційний ресурси

1. Сайт кафедри “Політологія та право” Національного університету “Запорізька політехніка”: <https://zp.edu.ua/kafedra-politologiyi-ta-prava>.

2. Персональна сторінка Кириченко Віктора Миколайовича, завідувача кафедри “Політологія та право”, кандидата історичних наук, доцента: <https://zp.edu.ua/?q=node/1746>.